

Els mitjans de comunicació tenen un gran poder en la construcció de l'opinió pública i la visió de la realitat que tenen els ciutadans. Per què, doncs, encara hi ha casos de llenguatge discriminatori en el tractament de temes d'immigració i diversitat? Un altre perill és la informació poc documentada o contrastada. La manca de temps, la demanda d'immediatesa i la falta de mitjans en són algunes causes. Des de fa uns mesos Diverscat, una base de dades en línia, busca ajudar en la informació al voltant de la immigració.

DiversCat, el fruit d'una dècada de treball

Clara Calbet
Fotos: Sergi Reboledo

Quan el 1995 la Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya va començar a treballar, detectà que el tractament de la immigració i la diversitat que feien els mitjans de comunicació patia les conseqüències d'una manca de temps, de la immediatesa i d'una informació poc documentada. "No hi havia prou fonts fiables, contrastables, i aquesta era una de les coartades de molts professionals que, amb les presses i el rigor de les rutines de producció, no donaven veu als interlocutors. Vèiem la necessitat que les fonts tinguessin interlocutors que poguessin ser cridats a opinar sobre un tema tan puntual com general", explica Isidre-Daniel Ramos, membre de la comissió i impulsor de DiversCat (www.diverscat.net), l'Agenda de la Diversitat de Catalunya, que es va presentar el passat 28 de setembre, i que consta d'una base de dades accessible per Internet sobre temes relacionats amb el fet migratori i la diversitat.

L'origen d'aquesta base de dades es remunta a deu anys enrere, quan van tenir lloc un seguit de reunions i trobades amb les institucions dedicades a temes de multiculturalitat. Un any més tard, el 2003, va sortir publicada en paper una agenda de la multiculturalitat referent a la ciutat de Barcelona que incloïa directoris d'institucions, ex-

perts, comunicadors i associacions d'immigrants i del poble gitano que podien tenir quelcom a aportar en qüestions d'immigració.

Dos anys després, el 2005, se'n va fer una ampliació als municipis de Barcelona, aquesta ja en edició digital. Una de les coses que els impulsors van tenir clares des del principi era que no volien que fos "un creuament de dades", sinó que els integrants "en prenguessin consciència, la fessin seva i hi participessin". Ramos explica que es tractava d'una qüestió qualitativa, "que la gent estigui aquí perquè realment ho vegi necessari i vulgui aportar el seu granet de sorra".

En aquest sentit, un dels aspectes que per a DiversCat és molt important és aportar fonts que parlin en primera persona. "Parlem molt de la diversitat, però gairebé mai ningú en parla en primera persona", diu Paco Martín, impulsor del projecte. Martín lamenta que "els autèntics protagonistes només es tenen en compte quan es parla en la vessant més negativa, des del punt de vista noticiari, quan hi ha hagut un robatori, un crim... llavors es parla d'ells, si bé no parlen ells". Martín, que va més enllà, està convençut de la necessitat que "les persones que pertanyen al món de la diversitat tinguin més presència als mitjans de comunicació, no només com a receptors

Nens sahrauís a Barcelona. La presència i la imatge de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació encara té deures pendents.

d'informació, sinó també com a fabricants d'informació", i lamenta que "les redaccions no tenen el color que tenen els del carrer".

Precisament, un estudi encarregat per la Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual del CAC sobre el tractament televisiu de tres casos de polítiques sobre immigració ha detectat mancances quant a les fonts d'informació. Segons l'estudi, publicat el 2011, la majoria de fonts utilitzades són polítiques i als mitjans hi ha una escassa o nul·la presència de veus immigrades.

Quan va sortir publicada la primera agenda, el 2003, Internet encara no era el que és avui en dia. No va ser fins més tard, doncs, quan va haver-hi el boom de la Xarxa en l'àmbit de la comunicació, que es va veure la necessi-

tat de ser-hi present. Aprofitant aquest canvi en el mitjà, es va ampliar també la cobertura de l'agenda a tot Catalunya. Després d'un intens treball, a final de 2011, es va presentar Divers-Cat, l'Agenda de la Diversitat de Catalunya: un portal que aglutina entitats, grups de recerca, comunicadors i ex-

L'any 2002 van tenir lloc les primeres reunions que han acabat fructificant amb aquest portal informatiu

perts en temes d'immigració i diversitat, que conjuntament formen una xarxa de contactes a l'abast de periodistes (i internautes), que necessitin consultar o contrastar informacions de manera immediata.

MILLORES I DEURES

Inicialment, la imatge que donaven els mitjans de comunicació del món de la diversitat i de la immigració, per a Paco Martín, era molt dolenta, sempre relacionada amb conflictes i posant èmfasi en l'arribada massiva d'immigrants.

Un estudi realitzat per Migra-com (Observatori i Grup d'Investigació sobre Migració i Comunicació de la UAB), que analitzava el tractament informatiu de la immigració a Espanya, el 2006, denunciava que tant la cobertura de l'arribada com les mesures de control abusaven d'expressions com "allau", "que poden transmetre la sensació d'invasió i generar respostes racistes i xenòfobes en l'audiència".

Opinió

Per una diversitat cultural enriquidora

El tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació és, sens dubte, un dels temes que més hem treballat des de la Comissió de Periodisme Solidari.

Ara fa deu anys, vàrem editar l'Agenda de la Multiculturalitat de Barcelona per impulsar la pluralitat de les fonts informatives. L'objectiu era donar veu a col·lectius que o bé, normalment, no tenen accés als mitjans o bé quan hi apareixen es transmet, sovint, una visió distorsionada per culpa de la mirada androcentrònica. L'any 2005, vam ampliar l'agenda a la província de Barcelona i, finalment, l'any passat, presentàvem el portal Diverscat, abastant tot Catalunya.

Aquest portal ofereix espais comunicatius, directoris i dades contrastades que aniran creixent amb la vostra col·laboració, tot fent-ne ús i difusió, per tal que s'incorporin les persones i entitats que volen afavorir el rigor informatiu i la convivència. Així es podrà normalitzar i millorar el tractament de la diversitat cultural a través dels mitjans. Per això us convidem a conèixer aquesta eina i a fer-la vostra. Tant de bo, tinguem, ara sí, un "allau" de visites. Si bé s'ha millorat en el tema, encara ens falta avançar, per exemple, a augmentar la diversitat en les redaccions o en el fet que la població migrada aporti la seva veu en debats que no necessàriament han de parlar sobre migració.

Alicia Oliver
Presidenta de la Comissió de Periodisme Solidari

REPORTATGE

L'estudi també destacava la utilització del qualificatiu "il·legal", un terme que actualment s'ha substituït per "sense papers" o "en situació irregular". Per a Paco Martín, a continuació es va passar a un estadi en què "s'analitzaven casos puntuals de persones immigrades i se'ls donava el tractament d'he-

Segons un estudi, als mitjans la majoria de fonts són polítiques i hi ha una escassa o nul·la presència d'immigrants

roi perquè havien fet alguna cosa". Un exemple és el d'una persona dominicana que en va salvar una altra que havia caigut al metro. En aquest cas, explica Martín, es va destacar molt la nacionalitat, "però sigui com sigui és un fet discriminatori, perquè no afectava el contingut real de la notícia".

Xavier Giró, de l'Observatori de Co-

Després d'un intens treball, a final de 2011, es va presentar l'Agenda de la Diversitat de Catalunya

bertura de Conflictes de la UAB, afegeia, en unes xerrades de SOS Racisme, que "aquesta presentació de la immigració com a positiva està feta per la nostra conveniència". Martín està convençut que s'ha evolucionat positivament, malgrat que encara queda un llarg camí per recórrer. Encara no està

Diverscat aglutina entitats, grups de recerca, comunicadors i experts sobre el fenomen migratori

resolta, precisament, la qüestió dels gentilicis, que es continuen utilitzant fins i tot quan aquesta informació no afecta la notícia. "El resultat acaben sent actituds racistes o xenòfobes", explica Martín. Actualment, segons Giró,

l'origen ètnic o nacional en aquests contextos ha desaparegut d'alguns mitjans, amb tot, encara n'hi ha molts que l'inclouen. A Salt es va poder veure, fa dos anys, una altra de les perversions de termes: en alguns mitjans que es feien ressò del conflicte que va haver-hi, es parlava de "veïns" versus "immigrants".

Migracom va analitzar un altre cas a Roquetas de Mar (Almeria), el 2008, el d'un jove immigrant d'origen senegalès que va ser assassinat mentre intentava

posar pau en una baralla. Els companys de la víctima, que van respondre cremant contenidors i vehicles, denominaven "gitano" al presumpte agressor. Aquesta suposició va crear un sentiment de venjança cap a aquest col·lectiu que va fer que moltes famílies d'ètnia gitana, espantades per les possibles repressions, marxessin de Roquetas.

Malgrat tot, Isidre-Daniel Ramos és optimista i està convençut que ara hi ha molta més consciència també entre els comunicadors. "Hi ha hagut un canvi qualitatiu molt important", afirma. Com que el que impera és la rapidesa, a banda dels codis deontològics i directrius de cada mitjà, "ha de ser un acte voluntari, militant dels periodistes, d'intentar ser rigorosos en la feina. Jo hi he trobat un canvi molt substancial." De tota manera, Isidre-

Daniel Ramos alerta que encara no s'han de tirar coets, i posa l'exemple de la premsa gratuïta, en la qual "ha costat molt tornar a incidir", ja que "quan tothom estava mirant-se molt com escrivia, com muntava un vídeo, o com feia servir un arxiu per no denigrar els immigrants, sortia un diari gratuït i t'ho espatllava en quatre articles. (...) És un terreny molt sensible." De fet, Ramos se sorprèn que encara

Les notícies relacionades amb immigrants –com aquesta ciutadana romanesa– no sempre els donen la veu per expressar-se.

ara, de vegades, hagi de tornar a explicar el que creia que ja estava assumit des de feia temps.

Najat Driouech Ben Moussa, en canvi, és molt més crítica amb la situació actual. És una de les expertes en temes d'immigració i interculturalitat que inclou DiversCat i se sent decebuda quan, dia rere dia, veu als mitjans “com tot allò relacionat amb el món de la immigració té un tractament negatiu, i no se'n parla en positiu”.

Driouech posa com a exemple els canvis en el sistema sanitari i la retallada de la cobertura per a alguns immigrants amb situacions determinades. Aquesta experta, que troba a faltar les veus de les ONG i dels col·lectius en defensa dels drets dels immigrants, critica l'absència d'informacions als mit-

jans de comunicació “que treguin a la llum la realitat”. També apel·la, en aquest sentit, a la “responsabilitat de qualsevol periodista de donar informació real”.

En un dels “Diàlegs antiracistes” que organitza SOS Racisme, la periodista Marta Ballesta, conscient dels canvis i

“Es busca normalitzar la relació dels mitjans amb el món de la diversitat”
(Paco Martín)

nous reptes que presenta la comunicació avui en dia, reflexionava dient que “la nostra realitat social ha canviat, tenim una responsabilitat social a l'hora d'explicar-ho als ciutadans i no estem preparats ni som conscients del

que això suposa”. Així, creu que s'hauria d'augmentar la formació dels periodistes. També es veu de la mateixa manera des de DiversCat i la Comissió de Periodisme Solidari, per això, ara s'està treballant per “introduir des d'un punt de vista transversal el concepte de diversitat a la formació del periodista”, tant a les facultats com amb els cursos de formació contínua que està fent el Col·legi de Periodistes.

Paco Martín explica que, de fet, el portal DiversCat busca “normalitzar la relació dels mitjans de comunicació amb el món de la diversitat, i que aquest no sigui sinònim de conflicte”. La intenció és, doncs, que DiversCat sigui “una eina que acabi desapareixent”.